



Energistyrelsen

## Høringsnotat vedrørende udkast til ny bekendtgørelse om tilskud til energibesparelser og energieffektiviseringer i bygninger til helårsbeboelse

### Kontor/afdeling

Center for energieffektivisering

### Dato

12. oktober 2020

### J nr. 2020-6900

/ANT/MGB/MSC

Udkast til ny bekendtgørelse om tilskud til energibesparelser og energieffektiviseringer i bygninger til helårsbeboelse (herefter bygningspuljens tilskudsordning) var sendt i høring den 27. august 2020 med frist for afgivelse af hørings svar den 17. september.

Der er modtaget i alt 42 hørings svar.

Følgende 4 hørings parter har angivet, at de ikke har bemærkninger til udkastet til bekendtgørelsen: Advokatsamfundet, CO-industri, FSR – danske revisorer og Grundejernes Investeringsfond.

Følgende 38 hørings parter har afgivet bemærkninger til bekendtgørelsesudkastet: Amalo, BFBE, BL – Danmarks Almene Boliger, Dansk Energi, Dansk Fjernvarme, Dansk Gasteknisk Center (DGC), Dansk Håndværk, Dansk Køl & Varme, Dansk Solcelleforening, Danske Bygningskonsulenter, Denfo - Danske Energiforbrugere, DI Byg og DI Dansk Byggeri, DOVISTA Gruppen, EjendomDanmark, EnergiKøb, EnergiTjenesten, Forbrugerrådet Tænk, Glasindustrien og Glarmesterlauget, Intelligent Energi, KEA - Københavns Erhvervsakademi, KL, KNN Energiradgivning, Maskinfabrikken REKA, Norlys, OK, ProjectZero, ROCKWOOL, Rudi Kragh, Rådet for Grøn Omstilling, SEAS-NVE, Strømmen, SEP Sønderjylland, SYNERGI, TEKNIQ, TwinHeat, Varmepumpeindustrien i Danmark, VELTEK, VELUX og VinduesIndustrien.

I det følgende vil de væsentligste punkter i de indkomne hørings svar blive gennemgået efterfulgt af ministeriets bemærkninger for hvert enkelt emne. Bemærkningerne er markeret med *kursiv*. For detaljerede oplysninger om svarenes indhold henvises der til de fremsendte hørings svar, som kan ses på Høringsportalen

Høringsnotatet er disponeret efter følgende punkter:

- 1 Generelle bemærkninger
- 2 Tildeling af tilskud
- 3 Afgrænsning af tilskudsberettigede energiforbedringstiltag ved en positivliste
  - 3.1 Generelle bemærkninger til positivlisten og tilhørende betingelser
  - 3.2 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens klimaskærm
  - 3.3 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens energiforsyning

### Energistyrelsen

Carsten Niebuhrs Gade 43  
1577 København V

T: +45 3392 6700  
E: ens@ens.dk

www.ens.dk



- 3.3.1 Bemærkninger vedr. omfattede varmepumper
- 3.3.2 Bemærkninger vedr. forsyningskilder som der vil kunne konverteres fra og forsyningskilder der vil kunne konverteres til
- 3.3.3 Afgrænsning ift. eksisterende fjernvarmeområder og områder besluttet udlagt til fjernvarme
- 3.3.4 Bemærkninger vedr. betingelsen om anvendelse af VE-godkendte installatør- og montørvirksomheder
- 3.4 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens drift
- 4 Ordningens afsæt i bygningens energimærkning
- 5 Udmåling af tilskud
  - 5.1 Tilskud til energiforbedringsprojektet
  - 5.2 Tilskud til energimærkning af bygningen
- 6 Øvrige bemærkninger vedr. bekendtgørelsesudkastet
- 7 Øvrige bemærkninger
- 8 Ændringer som hørings svarene har givet anledning til

## 1 Generelle bemærkninger

De fleste høringsparter er generelt positive over for bekendtgørelsesudkastet.

Med hensyn til fremrykningen af tilskudsordningens åbning bemærker BFBE og Norlys, at de finder det glædeligt, at ordningen vil kunne åbne tidligere end først meldt ud. Norlys tilføjer dog, at det er problematisk, at ordningen åbner for ansøgninger kort tid efter høringsfristen, da det vanskeliggør rådgivningen af boligejerne.

Dansk Fjernvarme finder den fremrykkede åbning uhensigtsmæssig. Det anføres, at det vil føre til en uligevægt i konkurrencen mellem fjernvarme og individuelle varmepumper, hvis der åbnes for tilskud til individuelle varmepumper i 2020, imens puljemidler til konvertering til fjernvarme først udmøntes i 2021. Hertil tilføjes bl.a., at kommunerne har brug for tid til at planlægge, både ift. områder, der i bekendtgørelsesudkastet beskrives som "besluttet udlagt fjernvarmeområder", men også ift. områder, som er "oplagte fjernvarmeområder". Reglerne bør tilpasses således, at de i højere grad støtter op om kommunernes varmeplanlægning, herunder godkende projektforslag for at kunne være omfattet af formuleringen "besluttet udlagt fjernvarmeområde", som dermed have mulighed for at afvise installation af individuelle varmepumper. Forbrugerrådet Tænk, SEP Sønderjylland på vegne af Aabenraa og Tønder kommuner og KL understreger ligeledes, at der er behov for at sikre et nøje samspil mellem de forskellige støtte- og omlægningsordninger, herunder



kommende tilskud til kollektivt baserede opvarmningsformer, så bl.a. markedsgrundlaget for fjernvarme ikke forringes eller andre kollektive løsninger f.eks. termonet/kold fjernvarme.

ROCKWOOL, SYNERGI og Varmepumpeindustrien bemærker, at ubrugte puljemidler bør overføres til efterfølgende år, således at de deles op afhængigt af, om midlerne er omfattet af målretningen mod projekter, der omfatter konvertering til varmepumpe, eller ej.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for de generelt positive tilkendegivelser ift. bekendtgørelsesudkastet.*

*Ministeriet kan ift. fremrykningen af ordningen bemærke, at den sker som led i udmøntningen af initiativer i Klimaaftalen fra juni 2020 for energi og industri m.v. (herafter Klimaaftalen). Der har ikke ifm. bekendtgørelses udarbejdelse været muligt med tidligere offentliggørelse og ministeriet anerkender, at markedets muligheder for at forberede sig på den justerede udformning af ordningen har været begrænsede. Der vil dog være tid for markedet til at indrette sig, da ordningen som led i udmøntning af Energiaftalen fra 2018 og Klimaaftalen forventes at løbe frem til og med 2026.*

*Ministeriet noterer sig også bekymringen overfor, at tilsagn om tilskud til varmepumpe kan tildeles allerede i 2020, mens tilskud til fjernvarme først kan gives i 2021. Dette er ligeledes en konsekvens af de politisk besluttede rammer for ordningens udmøntning i medfør af Klimaaftalen, hvoraf der følger et udtalt ønske om, at ordningen bidrager med CO<sub>2</sub>-reduktioner gennem udfasning af olie og gasfyr allerede fra 2020.*

*Med hensyn til overførsel af ubrugte midler kan ministeriet oplyse, at ubrugte midler som udgangspunkt vil blive placeret på ordningens opsparing, og vil blive udmøntet igen, såfremt der er behov for det, og der er mulighed for det inden for ministerområdets samlede bevillingsramme. Disse midler vil blive udmøntet under det gældende regelsæt, herunder 60/40 pct. fordelingen af midler.*

## **2 Tildeling af tilskud**

DI Byg, DI Dansk Byggeri og Rådet for Grøn Omstilling er tilfredse med den nye tildelingsmetode, hvorefter ansøgninger om tilsagn om tilskud vil sagsbehandles i den rækkefølge de modtages af Energistyrelsen. Det anføres bl.a., at tildelingsmodellen er blevet enklere og mere gennemskuelige.



DI Byg, DI Dansk Byggeri, OK og SYNERGI finder det positivt, at 60 pct. af de samlede midler afsat til tilskudsordningen vil øremærkes tiltag, der indebærer konvertering af varmesystem fra olie-, gas- eller biokedler, dvs. også til kombinerede helhedsorienterede forbedringer, der ud over konvertering kan indebære forbedringer af klimaskærmen. SYNERGI bemærker, at de resterende 40 pct. bør målrettes energispareindsatser mht. klimaskærm og tekniske installationer.

Dansk Energi, Intelligent Energi og TEKNIQ Arbejdsgiverne finder det uhensigtsmæssigt, at de 60 pct. inkluderer energiforbedringstiltag vedrørende bygningens forsyning. Dette opfattes at være i strid med Klimaaftalen, og det bemærkes, at klimaskærmsforbedringer findes omkostningstunge, har lange tilbagebetalingstider og giver relativt beskedne CO<sub>2</sub>-bidrag. Norlys spørger nærmere ind til afgrænsningen ift. øremærkningen af de 60 pct. og Varmepumpeindustrien bemærker, at det er vigtigt, at der ved tilskud til konverteringer ikke stilles krav om, at der samtidig skal foretages energirenoverende investeringer i klimaskærm m.v.

EjendomDanmark, Rådet for Grøn Omstilling og VELUX finder øremærkningen af midlerne problematisk, da den bl.a. vurderes ikke at tage højde for store energieffektiviseringspotentialer i ældre bygningsmasse i større byer og der er risiko for, at midlerne anvendes til varmepumpeinstallationer i bygninger til helårsbeboelse med ringe energieffektivitetsstandard.

Dansk Fjernvarme og Forbrugerrådet Tænk finder øremærkningen af de 60 pct. uhensigtsmæssig, da den sammen med ordningens fremrykning, forhindrer en rationel varmeplanlægning. Forbrugerrådet Tænk bemærker endvidere, at det findes beklageligt, at der afsættes færre midler til energibesparelser.

Med hensyn til minimumsstøttegrænsen for energiforbedringsprojekter på 5.000 kr. anbefaler SYNERGI, at der inkluderes mindre energisparetiltag som tekniske installationer og intelligent styring, der sammenlagt vil kunne føre til, at projektet kommer over minimumsgrænsen.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet bemærker, at øremærkningen af 60 pct. af tilskudsordningens midler til konverteringsprojekter følger af Klimaaftalen, hvoraf der fremgår et udtalt ønske om fokus på konverteringsprojekter, der kan bidrage med CO<sub>2</sub>-reduktioner, specifikt udfasning af olie- og gasfyr allerede fra 2020. Målrætningen på 60 pct. til konverteringsprojekter i Bygningspuljens tilskudsordning er fastsat ud fra en faglig vurdering af den bedste balance, hvor der både fremmes konvertering til varmepumper samtidig med, at der understøttes en effektiv energieffektiviseringsindsats.*



*De øremærkede midler, der er målrettet til konverteringsprojekter, inkluderer også projekter, hvor der samtidig gennemføres andre energibesparende tiltag. Denne fremgangsmåde er valgt, da man dermed undgår at afvise konverteringsprojekter, der vil indebære en samtidig energioptimering, når de 40 pct. umærkede midler er brugt. At afvise disse projekter ville være uhensigtsmæssigt, og direkte i strid med tilskudsordningens opdrag om at give tilskud til gennemførelse af energiforbedringsprojekter i bygninger til helårsbeboelse med henblik på at opnå energibesparelser og energieffektiviseringer, samt reduktioner i anvendelsen af fossile brændsler i forbindelse hermed.*

*Ministeriet bemærker hertil, at der ikke stilles krav om, at der skal gennemføres samtidig renovering, når der søges om tilskud til konvertering til en varmepumpe.*

*Med hensyn til de resterende 40 pct. vil de ikke målrettes særskilte energiforbedringstiltag. Ved ikke at målrette de sidste 40 pct. opnås der større fleksibilitet, så fordelingen af tilsagn kan følge efterspørgslen på markedet.*

*Endvidere bemærker ministeriet, at minimumsgrænsen for energiforbedringsprojekter på 5.000 kr. er for det samlede energiforbedringsprojekt, ikke for de enkelte tiltag.*

*Ministeriet henviser til ministeriets bemærkninger i afsnit 1 for så vidt angår berøring til varmeplanlægning.*

### **3 Afgrænsning af tilskudsberettigede energiforbedrings-tiltag ved en positivliste**

#### **3.1 Generelle bemærkninger til positivlisten og tilhørende betingelser**

DI Byg og DI Dansk Byggeri, BFBE, EjendomDanmark og Glasindustrien og Glarmesterlauget finder det positivt, at tilskudsordningens positivliste udvides med flere mulige energiforbedringstiltag. Hvor ROCKWOOL bemærker, at de konkrete støtteberettigede tiltag er at foretrække foran f.eks. bygningsreglementets krav om rentabilitetsberegning, da de er enklere at forholde sig til for både bygningsejere og håndværkere.

Danske Bygningskonsulenter hilser optagelsen af vinduer og døre på ordningens positivliste velkommen og anbefaler sammen med ROCKWOOL og SYNERGI, at der optages flere tiltag, herunder efterisolering af varmførende rør, efterisolering af bjælkelag og dæk over krybekældre eller over uopvarmede kældre, teknisk isolering til tekniske installationer og cirkulationspumper.



Dansk Energi og Intelligent Energi opfordrer til, at positivlisten ændres således, at ordningen støtter op om det fremtidige energisystems behov for, at bygninger og deres komponenter kan spille aktivt sammen med energisystemet. Overordnet ses et behov for, at tilskuddet betinges en mulig tovejskommunikation for de støttegivende tiltag, herunder tiltag med bygningers drift og forsyning.

TEKNIQ Arbejdsgiverne finder ordningens positivliste alt for begrænset og DI Byg og DI Dansk Byggeri finder det uhensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i en positivliste, idet en række relevante løsninger dermed afskæres, f.eks. udskiftning og opdatering af tekniske installationer. EjendomDanmark foreslår, at positivlisten udvides med en generel passus om, at Energistyrelsen vil kunne yde tilskud til andre og nye løsninger, der har samme effekt som tiltagene på positivlisten.

#### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for de positive tilkendegivelser og bemærker, at udgangspunktet og formålet for bygningspuljens tilskudsordning er at fremme additionelle energibesparelser og bidrage til CO<sub>2</sub>-reduktion ifm. hermed. Dvs. at støtten målrettes energibesparelser, der ikke ville være blevet gennemført, eller gennemført i et mindre omfang, i fravær af et tilskud. Der er ved udarbejdelsen af tilskudsordningen positivliste taget hensyn til, hvilke tiltag, som er omfattet af gældende krav, den forventede levetid af bygningsdelene, almindelig praksis, der medfører, at besparelserne ofte kommer af sig selv, samt hvilken effekt den tildelte tilskudssats vurderes at have.*

*Derudover er der taget følgende hensyn ved til- og fravalg af tiltag på positivlisten:*

- *Tiltag, der vurderes at understøtte klimalovens mål om 70 pct. reduktion i 2030.*
- *Energiltagernes ydelse skal være dokumenteret efter gældende normer og må ikke give risiko for et dårligt indeklima og/eller medføre byggeteknisk dårlige løsninger.*
- *Det fulde energibesparelspotentiale skal i videst muligt omfang indfries.*
- *Energiltaget skal medføre en energibesparelse i bygningen.*
- *Tiltag, hvor energibesparelsen og tilskuddet hertil vurderes at være minimal og/eller de administrative omkostninger høje ift. tilskuddet, bør fravælges.*

*Med hensyn til fravalg af en teknologineutral tilgang med metodefrihed bemærker ministeriet, at dette fravalg er foretaget til fordel for gennemskuelighed for ansøger og ordningens administrerbarhed.*

*Ministeriet bemærker endvidere, at der med ordningen er lagt op til, at positivlisten løbende kan revideres og opdateres, herunder i takt med markedets udvikling samt*



den teknologiske udvikling. De fremsendte bemærkningerne vil blive taget med i de videre overvejelser om løbende revidering af bygningspuljens bekendtgørelse, herunder ordningens positivliste.

### 3.2 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens klimaskærm

SYNERGI, VELUX, VinduesIndustrien, DOVISTA Gruppen, Glasindustrien og Glarmesterlauget ser positivt på, at der vil kunne ydes tilskud gennem ordningen til efterisolering af væg, tag, gulv m.v., samt udskiftning af vinduer, ovenlysvinduer og yderdøre med glas.

Dog finder DOVISTA Gruppen, SYNERGI, VELUX, DI Byg, Dansk Byggeri, VinduesIndustrien, Glasindustrien og Glarmesterlauget det meget uhensigtsmæssigt, at der ikke anvendes samme princip for udskiftning af vinduer, ovenlysvinduer og yderdøre med glas, som benyttes ved efterisolering af tagkonstruktion, væg og gulve, dvs. at der stilles krav om, at bygningsreglementets § 258 overholdes. Det findes uhensigtsmæssigt, at dette princip fraviges ved, at der anvendes andre kravniveauer, end dem der fremgår af bygningsreglementet. En differentiering kunne evt. fastsættes ved krav om, at vinduer, ovenlysvinduer og yderdøre af glas, der udskiftes, skal have en ringe U-værdi eller Eref. Desuden finder ovenstående parter det uhensigtsmæssigt, at der anvendes en ny metode ( $NE_{ref}$ ) af vinduers energimæssige ydeevne.

Glasmeterlauget og Glasindustrien indstiller til, at der også vil kunne ydes tilskud til udskiftning af enkeltlag- og termoruder i eksisterende ramme/karm-konstruktioner. De opfordrer også til at betingelsen om hardcoating udgår ift. forsatsruder, da den maksimale U-værdi ( $1,2 \text{ W}/(\text{m}^2\text{K})$ ) typisk opnås ved anvendelse af lavemissionsruder (med 2 lag glas og softcoatning inde i ruden). Hardcoatning anvendes som oftest på enkeltlags glas i forsatsrammer.

Rådet for Grøn Omstilling og TEKNIQ Arbejdsgiverne mener ikke, at der bør ydes tilskud til vinduer m.v. Rådet anfører, at vinduer ved nedslidning, uanset tilskuddet, vil udskiftes til nye, energieffektive vinduer, der opfylder komponentkravene i bygningsreglementet. TEKNIQ Arbejdsgiverne anfører bl.a., at vinduesudskiftning kun i ringe grad bidrager til CO2 fortrængning og at der i klimaaftalen ikke er tilført midler til energirenovering i bred forstand, men derimod til målrettet CO2 fortrængning via udfasning af fossile brændsler olie og naturgas til varmepumper og fjernvarme.

#### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet bemærker for så vidt angår optagelsen af vinduer som støtteberettigede energiforbedringstiltag, at der med fremrykningen og*





*udvidelsen af midlerne til bygningspuljens tilskudsordning i medfør af klimaaftalen er lagt op til, at ordningens tilskudsloft øges til at kunne udgøre op til 30 pct. af investeringen samtidig med, at listen over tilskudsberettigede tiltag udvides med flere typer af energieffektive løsninger. Dette har bl.a. gjort det muligt at åbne for tilskud til udskiftning af vinduer.*

*Det kan dog oplyses, at beregningsmetoden for facadevinduers ydeevne er revurderet efter høringen og i den endelige bekendtgørelse vil fremgå med et ændret beregningsgrundlag.  $NE_{ref}$  fra bekendtgørelsesudkastet udgår og der vil i stedet i den endelige bekendtgørelse blive anvendt  $E_{ref}$ , som er en udbredt beregningsmetode til dokumentation af vinduers energimæssige ydeevne. Der vil ydermere stilles krav mht. vinduets isoleringsevne, rudens lystransmittans samt vinduets udformning.*

*Ministeriet bemærker derudover, at det primære formål med ordningen er at opnå energibesparelser i bygningsmassen med så høj additionalitet som muligt i overensstemmelse med energiaftalen af 2018. På den baggrund vil der ikke kunne ydes tilskud til udskiftning til vinduer, der er på niveau med bygningsreglementets krav, jf. § 258. Ministeriet vurderer ikke, at man kan sammenligne de krav, der er i bygningsreglementet for udskiftning af vinduer, hvor der er ét ufravigeligt krav, med de krav der er om efterisolering ifm. ombygning, hvor der er flere muligheder. Der gælder for efterisolering ifm. ombygning, at bygningsejer skal isolere op til det rentable niveau – hvilket ikke nødvendigvis er lig med minimums kravene for U-værdier, jf. § 279 i bygningsreglement, som anvendes som basis for kravene til efterisolering i bygningspuljens tilskudsordning. Der er ligeledes mulighed for at anvende renoveringsklasserne for at opfylde bygningsreglementets krav ved efterisolering.*

*Ydermere bemærkes, ift. forslaget om at stille krav om, at eksisterende vinduer skal have en energimæssigt dårlig ydeevne, at det ikke virker realistisk, at bygningsejer vil udskifte et vindue med en god energimæssig ydeevne, da dette ofte vil være et 3-lags vindue. Denne vinduestype er stadig relativt ny og det forventes, at boligejer ikke vil udskifte en så ny vinduestype.*

*Ministeriet kan herudover bemærke, at tilskud til udskiftning af eksisterende rude, ikke findes foreneligt med hensynet om at realisere det fulde energibesparelspotentiale, da udskiftning af vinduet vil give en højere energibesparelse. Med hensyn til betingelsen om hardcoating ifm. montering af forsatsrammer bemærkes, at dette krav ikke medtages i den endelige bekendtgørelse.*

### **3.3 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens energiforsyning**

#### **3.3.1 Bemærkninger vedr. omfattede varmepumper**





Dansk Energi og Nordlys finder det positivt, at der fokuseres på elektrificering af bygningsmassen ved varmepumpe. Dansk Energi, Intelligent Energi og Norlys spørger dog til en afklaring af, om tiltaget er begrænset til små varmepumper, hvor til der tilføjes, at det er vigtigt, at der også kan ydes tilskud til konvertering ift. større beboelsesejendomme.

Amalo anbefaler, at krav om, at varmepumpen skal kunne producere varme til både rumopvarmning og varmt brugsvand udgår. Det anføres, at kravet bl.a. vil føre til, at kun én type varmepumpeløsning, der er klassificeret som "combination heaters", vil kunne støttes, og dermed afskærer omtrent halvdelen af de installationer, der udføres i dag.

Dansk Solcelleforening og TEKNIQ Arbejdsgiverne foreslår, at tilskud vil kunne gives til konvertering til luft-væske og væske-væske anlæg, da det vil åbne for andre energikilder til boligopvarmning f.eks. hav/sø-væske, røranlæg i solceller-væske og lignende løsninger. Ligeledes mener Varmepumpeindustrien, at der skal fokuseres på teknologineutralitet og ikke afskære andre effektive varmepumpe typer, f.eks. en boligventilationsvarmepumpe. Endvidere bemærkes, at det er vigtigt, at forbrugerne får installeret en kvalitetsvarmepumpe (dvs. er optaget på Energistyrelsens Varmepumpe liste).

Dansk Energi bemærker, at der bør gives ekstra tilskud, hvis der også indkøbes en kommunikationsenhed, for at understøtte varmepumpens evne til at reagere på komplekse prissignaler i fremtidens elmarked.

OK spørger til, om der gennem ordningen vil kunne gives støtte til bygningsejere, der ønsker en form for abonnementsordning og henviser til OKs egen orden, hvor kunden overtager ejerskabet af "indedelen" ved installationen og OK forestår servicering og reservedele i aftaleperioden, imens kunden selv afregner drivmidlet i form af strøm til varmepumpen.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet bemærker indledningsvist, at tilskud til varmepumpeinstallation gives på basis af bygningens areal som oplyst i BBR. Tilskuddet øges med nævnte areal - dog kun til og med 300 m<sup>2</sup>. Ministeriet er ved at se på en løsning ift. at kunne yde tilskud til større varmepumpeinstallationer – herunder til større beboelsesejendomme – hvor tilskuddet øges med det opvarmede boligareal udover 300 m<sup>2</sup>. Ordlyden i bekendtgørelsen vil blive præciseret på dette punkt, så det fremgår tydeligere af den endelige bekendtgørelse.*



*Ift. høringssvaret fra Amalo bemærker ministeriet, at der ikke stilles krav om såkaldte "combination heaters", dvs. en løsning med f.eks. en monoblok varmepumpe, der er forbundet til og forsyner en separat varmtvandsbeholder, vil også kunne komme i betragtning ift. tilskud.*

*Med hensyn til teknologineutralitet ved valg af varmepumper har ministeriet noteret sig de fremsendte bemærkninger om alternative varmekilder og tilskud til kommunikationsenhed og vil lade dem indgå i de videre overvejelser om løbende revidering af ordningens positivliste. Se også ministeriets bemærkninger i afsnit 3.1.*

*Endvidere bemærkes med hensyn til OK's bemærkning om støtte til abonnementsordninger, at der efter nærværende bekendtgørelse er lagt op til at kunne yde tilskud ved bygningsejers gennemførelse af energiforbedringstiltag ved køb. Muligheden for at give tilskud ved leasing af varmepumpe vil blive undersøgt nærmere fremadrettet.*

### **3.3.2 Bemærkninger vedr. forsyningskilder som der vil kunne konverteres fra og forsyningskilder der vil kunne konverteres til**

TEKNIQ Arbejdsgiverne ønsker bekræftet, at bygninger, der opvarmes med f.eks. luft/luft varmepumper, evt. med brændeovn, vil kunne modtage tilskud til konvertering under ordningen, såfremt der for bygningen er registreret elvarmeopvarmning i BBR.

Intelligent Energi, DGC, VELTEK og TEKNIQ Arbejdsgiverne indstiller til, at hybridvarmepumpe optages på ordningens positivliste. DGC bemærker yderligere, at der alternativt kan give tilskud til biogas til boligejere med gaskedel, da biogas er 100% CO<sub>2</sub>-fri.

DGC mener, at biokedler bør udgå fra tiltag, der vil kunne konverteres fra, da biokedler er CO<sub>2</sub>-fri og der ved overgang til elbaseret varmepumpe vil benyttes el, som er delvist baseret på fossile brændsler. Imens OK spørger ind til, om afgrænsningen ift. biokedler også omfatter kedler, som fyrer med fast brændsel i form af træ og eller træbriketter, eller om det udelukkende omfatter støtte til kedler, der fyrer med træpiller.

Rådet for Grøn Omstilling anbefaler, at tilskud til konvertering til varmepumper indskrænkes til omlægning af oliefyr, men ikke til omlægning af gasfyr, da dette kan undergrave markedgrundlaget for fjernvarme i de områder, hvor det er fordelagtigt at udvide fjernvarmen til erstatning af naturgas.



Maskinfabrikken REKA og TWINHEAT anbefaler, at biokedler optages som tilskudsberettigede anlæg med henvisning til, at biokedler giver 100 pct. CO2 besparelse og der er et behov for at sætte bredere (på bio-kedler), da el-nettet ikke vil kunne klare det større el-behov. Ligeledes opfordrer TEKNIQ Arbejdsgiverne til, at bygninger, som ikke har mulighed for at blive tilsluttet fjernvarme eller få installeret en varmepumpe, vil få mulighed for at opnå støtte til konvertering til biomassefyr med betingelse om, at det skal dokumenteres, at bygningen ikke er egnet til opvarmning med fjernvarme eller varmepumpe.

Dansk Fjernvarme indstiller til, at der vil kunne opnås tilskud til vandbårent anlæg i fjernvarmeområder, når der konverteres til fjernvarme, og tilskud til vandbårent anlæg uden for områder besluttet udlagt til fjernvarme, når der konverteres til varmepumper. I tilfælde af "dobbelt" tilskud ved overgang fra el-paneler til varmepumpe, men ikke til fjernvarme, vil tilskuddet til konvertering til varmepumpe langt overstige mulighederne til fjernvarme, og det vil betyde at samfundsøkonomiske hensyn overtrumpes af en ensidig fokus på individuelle varmepumper.

DGC anbefaler, at det overvejes, om der skal kunne ydes støtte til konvertering fra elvarme i alle tilfælde, da det kan være samfundsmæssigt optimalt, at især mindre huse benytter direkte elvarme.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for opfordringerne og forslagene til at udvide og justere positivlisten til bygningspuljens tilskudsordning.*

*Ministeriet bemærker herefter indledningsvist, at de støtteberettigede tiltag, der fremgår af tilskudsordningens positivliste er afgrænset på baggrund af de hensyn, anført af ministeriet, der fremgår i afsnit 3.1.*

*Med hensyn til høringssvarene med bemærkninger vedr. forsyningskilder, som der vil kunne konverteres fra og forsyningskilder, der vil kunne konverteres til, bemærker ministeriet, at der på baggrund heraf ikke vil kunne ydes tilskud til konvertering fra luft-til-luft varmepumpe. Der kan dog ydes tilskud ved konvertering fra brændeovn samt elvarme.*

*Med hensyn til bemærkninger om støtte til gashybridvarmepumper, bemærker ministeriet, at gashybridvarmepumper er fravalgt, da disse forsyningsanlæg ikke understøtter 70 pct.-reduktionsmålsætningen.*

*For så vidt angår bemærkninger om tilskud til biogas for ejere af gaskedler bemærkes, at dette ikke vurderes at føre til den energibesparelse, hensynene for bygningspuljen foreskriver.*



*Med hensyn til bemærkningen om fritagelse af biokedler fra tiltag, der vil kunne konverteres fra, bemærkes, at elforsyningen kun i et mindre omfang er baseret på fossile brændsler og at andelen af fossile brændsler i elforsyningen er faldende. Vedrørende forespørgslen om brændselsvalg bemærkes, at biokedler også indbefatter kedler, der fyrer med træ og træbriketter.*

*Med hensyn til bemærkninger om, at tilskud til konvertering til varmepumper indskrænkes til omlægning af oliefyr, men ikke til omlægning af gasfyr aht. fjernvarmens udbredelse, bemærkes, at der ikke gives tilskud til konvertering til varmepumpe i eksisterende eller besluttet udlagte fjernvarmeområder. Såfremt et område forsynet med gas falder ind under disse kategorier, vil man ikke kunne få tilskud til konvertering til varmepumpe og dette vil tilgodese fjernvarmeudbygningen.*

*Med hensyn til anbefalingen om, at biokedler optages som tilskudsberettigede anlæg, henvises der til klimaaftalen, hvoraf det fremgår, at der med dette initiativ kun gives tilskud til konvertering til fjernvarme samt varmepumper. Desuden bemærkes at ved konvertering til varmepumpe opnås en større energibesparelse på bruttoenergiforbruget hvilket er i overensstemmelse med hensynene oplistet i afsnit 3.1.*

*Herudover bemærker ministeriet, at der i indeværende bekendtgørelse er muligt at yde tilskud til konvertering til vandbærent rumvarmeanlæg uden for områder besluttet udlagt til fjernvarme, når der konverteres til varmepumper. Den samme energibesparelse forekommer dog ikke ved konvertering til fjernvarme, hvor der ikke vil kunne ydes tilskud til omlægning til vandbærent rumvarmeanlæg i den forbindelse. Da der ikke gives tilskud til konvertering til varmepumper i eksisterede fjernvarmeområder eller områder besluttet udlagt til fjernvarme vil konvertering til varmepumpe og fjernvarme ikke konkurrere med hinanden på dette område.*

*Endelig bemærker ministeriet med hensyn til anbefalingen om, at det bør overvejes, om der skal kunne ydes støtte til konvertering fra elvarme i alle tilfælde af samfundsøkonomiske hensyn, at det generelt er energimæssigt og samfundsøkonomisk hensigtsmæssigt, som led i udviklingen af et bæredygtigt energisystem, at konvertere elvarme til varmepumpe og det vurderes ikke at være hensigtsmæssigt eller nødvendigt at lave særlige regler for små huse.*

### **3.3.3 Afgrænsning ift. eksisterende fjernvarmeområder og områder besluttet udlagt til fjernvarme**

Dansk Fjernvarme indstiller til en præcisering af formuleringen om, at der ikke kan ydes tilskud til konvertering til varmepumpe i eksisterende fjernvarmeområder eller i områder, der er "besluttet udlagte fjernvarmeområder", herunder således at den omfatter enten: 1) når kommunen har vedtaget en ny varmeplan for området, eller



2) når et fjernvarmeselskab har indleveret et projektforslag til konvertering af et naturgasområde. Begge forslag vil give kommunen større beslutningskompetence om, hvorvidt et naturgasområde skal overgå til kollektiv forsynet fjernvarme eller individuelle varmepumper.

ProjectZero bemærker, at kommunerne bør få en frist på f.eks. 6 måneders til at foretage et kritisk review af ikke implementerede fjernvarmeprojektforslag mhp. at sikre, at de besluttede/udlagt områder også i praksis bliver forsynet med fjernvarme.

Dansk Energi, TEKNIQ Arbejdsgiverne, Norlys og Varmepumpeindustrien finder det uhensigtsmæssigt, at det ikke er muligt at ansøge om tilskud, såfremt varmepumpen installeres i et område udlagt til fjernvarme og mener, at det bør være op til forbrugeren at vælge den løsning, som er mest hensigtsmæssig økonomisk og komfortmæssigt. TEKNIQ Arbejdsgiverne anfører endvidere, at det som et absolut minimum bør være muligt at få tilskud til varmepumpeinstallation i områder, hvor fjernvarmen er baseret på biomasse eller fossile brændsler.

DENFO er kritisk over for, at der ift. mulighed for at opnå tilskud gennem bygningspuljens tilskudsordning opstilles betingelser, der fører til en forskelsbehandling, f.eks. ift. bopæl i relation til fjernvarmeområder, hvilket findes at være i strid med EU's grundlæggende rettigheder i EU' Charter.

OK spørger ind til, hvad der gælder ift. områder, hvor der er planlagt fjernvarme, men hvor beslutningen ikke er endelig.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kan uddybende bemærke, at et område kan betragtes som værende udlagt til fjernvarme, såfremt der foreligger et godkendt fjernvarmeprojekt om, at det pågældende område udlægges til fjernvarme. Et område kan også betragtes som udlagt, hvis der er en godkendt lokalplan om, at det pågældende område udlægges til fjernvarme. Endvidere er et område også besluttet udlagt til fjernvarme, hvis fjernvarmenettet i det pågældende område allerede er etableret.*

*Ministeriet bemærker, at det er politisk besluttet i forbindelse med Klimaaftalen, at ordningen afgrænses fra områder, der er besluttet udlagt til fjernvarme. Beslutningen beror dels på et hensyn om at sikre, at flest mulige kan konvertere deres olie- eller gasfyr, samt et ønske om ikke at underminere kundegrundlaget i fjernvarmeprojekter i områder, hvor kommunen har vurderet, at fjernvarme er den samfundsøkonomisk mest fordelagtige varmeløsning.*



*Det vil dog stadig være frit for den enkelte borger at vælge, hvorvidt man vil tilsluttes fjernvarme eller købe en varmepumpe, medmindre kommunen har pålagt forbrugeren tilslutningspligt til fjernvarmen. Kommunen har dog fremadrettet ikke mulighed for at pålægge forbrugere tilslutningspligt.*

*Der henvises endvidere til ministeriets bemærkninger i afsnit 1.*

### **3.3.4 Bemærkninger vedr. betingelsen om anvendelse af VE-godkendte installatør- og montørvirksomheder**

Dansk Energi, Intelligent Energi, ProjectZero, SEAS-NVE Strømmen og Varmepumpeindustrien, bakker alle op om betingelsen om anvendelse af VE-godkendte installatør- og montørvirksomheder ved konvertering til varmepumpe.

Dansk Energi, Intelligent Energi, Dansk Køl & Varme, SEAS-NVE Strømmen, TEKNIQ Arbejdsgiverne og Varmepumpeindustrien bemærker dog, at Energistyrelsen bør sikre den tilstrækkelige kapacitet til at kunne uddanne relevante virksomheder og at der findes en løsning, der tager højde for en uacceptabel situation præget af en flaskehals ift. uddannelse.

Forbrugerrådet Tænk, Rådet for Grøn Omstilling og Varmepumpeindustrien, foreslår endvidere, at det gøres til et krav for ydelse af tilskud, at installatørerne følger DS 1150 ved installationen af varmepumper, hvor Varmepumpeindustrien også indstiller til, at der sker en officiel opfølgning i form af øget markedskontrol af gennemførte varmepumpeinstallationer, især af relativt nye VE-Godkendelsesinstallatørvirksomheder, så uheldige installationer undgås.

Dansk Energi og Intelligent Energi fremhæver, at der er en vifte af tilskudsordninger, hvor krav om VE-godkendelse ikke altid er en del og at der bør ske en ensretning, for at undgå tidsspilde med at navigere i forskellige rammer for tilskud.

#### **Ministeriets bemærkninger:**

*Med hensyn til betingelsen om anvendelse af VE-godkendte installatør- og montørvirksomheder kvitterer Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet for, at branchen generelt tager godt imod kravet om at anvende VE-godkendte installatør- og montørvirksomheder.*

*Ministeriet har dog også noteret sig, at der i branchen er bekymringer for, at der ikke vil være tilstrækkelig tid til, at der kan opnås de nødvendige VE-godkendelser i ordningens første tid. På den baggrund justeres bekendtgørelsen, således at der indføres en undtagelse for kravet, som fører til, at varmepumper, der installeres inden 1. april ikke omfattes af kravet. Herefter vil kravet være gældende.*



*Energistyrelsen har den 29. september 2020 orienteret høringsparterne om denne ændring, således at branchen vil have mulighed for at indrette sig efter de justerede betingelser. Ændringen vil også fremgå af informationsindsatsen.*

### **3.4 Bemærkninger til energiforbedringstiltag vedr. bygningens drift**

Dansk Energi finder det bekymrende, at der primært fokuseres på mekanisk ventilation, da bygningsstyring med store potentialer for besparelser kan omfatte en lang række andre systemer og komponenter end ventilation, der bør understøttes af bygningspuljens tilskudsordning.

Norlys anbefaler optagelse af tiltag, som optimerer bygningernes tekniske installationer og sikrer effektiv og intelligent bygningsdrift, hvorefter bygninger kan indgå i samspil med det øvrige energisystem, f.eks. styringsenheder o. lign., der muliggør tovejskommunikation. SYNERGI bemærker også at der kan inkluderes mindre energisparetiltag som tekniske installationer og intelligent styring.

TEKNIQ Arbejdsgiverne gør opmærksom på, at det i visse bygninger kan være fordelagtigt at foretage forbedringer af bygningens rumvarmeanlæg i forbindelse med, at opvarmningen konverteres til varmepumpe. Det gælder f.eks. i forbindelse med 1-strengede radiatoranlæg eller ved underdimensionerede radiatorsystemer. Derfor opfordrer TEKNIQ Arbejdsgiverne til, at det skal være muligt som et tilvalg i forbindelse med konvertering til varmepumpe at søge om tilskud til konvertering fra ét til to-strengt rumvarmeanlæg, opsætning af ny radiator samt udskiftning af cirkulationspumpe eller brugsvandpumpe. Endvidere er TEKNIQ Arbejdsgiverne uforstående over for, at tilskudsordningen ikke i højere grad er rettet mod bygningsinstallationer. TEKNIQ Arbejdsgiverne foreslår, at der som minimum gives mulighed for tilskud til disse tiltag:

- Intelligent styring af varmepumpen, som gør det muligt fremadrettet at levere fleksibelt energiforbrug til energiselskaber eller aggregatorer.
- Intelligente termostater
- varmestyring og energiledelsessystem i etageboliger
- behovsstyring af ventilationsanlæg

#### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for opfordringerne og forslagene til at udvide og justere positivlisten til bygningspuljens tilskudsordning.*

*Bemærkningerne vedr. styring vil blive taget med i de videre overvejelser om løbende revidering af bygningspuljens positivliste, hvor et muligt tilskud vil kunne*





komme i betragtning i overensstemmelse med de hensyn, der nævnes i det indledende afsnit, jf. ministeriets bemærkning i afsnit, 3.1.

Ministeriet bemærker med hensyn til tilskud til 1 til 2 strengs-anlæg samt tilskud til radiatorer, at det vurderes, at energibesparelser realiseret for en bygning gennem dette tiltag ift. både før- og eftersituationen ikke vil kunne dokumenteres i tilfredsstillende grad.

Med hensyn til udskiftning af cirkulationspumper vurderes det at øre til en relativ lille energibesparelse set i forhold til de administrative omkostninger og at der ift. intelligente termostater ikke endeligt er etableret en norm for dets afgrænsning og besparelsen ved installationen.

## 4 Ordningens afsæt i bygningens energimærkning

Danske Bygningskonsulenter finder det problematisk, at kravene til energimærkning er forskellige alt efter hvilket årstal, der søges om tilskud i. De indstiller endvidere til, at energimærkningen ikke bør være ældre end 5 år, da der er sket meget nyt inden for energioptimering de seneste 10 år. Rudi Kragh finder det problematisk at anvende energimærker af ældre dato, da energimærkningerne kan indeholde faktisk forkerte oplysninger, der kan få betydning for tilskudsmuligheden, da f.eks. anbefalinger vedr. varmesystemet kan være uaktuelt set i lyset af den grønne omstilling eller i forhold til, hvad der efter tilskudsordningen er støtteberettiget.

EnergiTjenesten forslår, at BedreBolig-planer anvendes som alternativ til energimærkningen, når der ansøges om tilskud til forbedringer af bygningens klimaskærm. Dansk Håndværk finder kravet om energimærkning uhensigtsmæssigt, da det vil kunne betyde, at mange mindre arbejder af stor betydning ikke vil blive udført, da udgiften til energimærkning ikke vil stå mål med tilskuddet. Alternativt bør det overvejes, om der kan fastsættes en bagatelgrænse for, hvornår kravet om energimærkning skal stilles, så udgiften til energimærkning står i rimeligt forhold til tilskuddet.

BFBE, Danske Bygningskonsulenter, VELUX, SYNERGI og ROCKWOOL finder det uhensigtsmæssigt, at betingelsen om energimærkning ikke omfatter tiltag vedr. konvertering til varmepumpe, da det forringer husejerens muligheder for at danne sig et samlet overblik over andre gode rentable energisparetiltag i boligen og energimærket er et vigtigt redskab i den grønne omstilling.

DI Byg og DI Dansk Byggeri ser gerne, at alle ældre bygninger på længere sigt bliver energimærket, så rentable energieffektiviserings- og indeklimatiltag bliver identificeret og præsenteret for bygningsejerne. Der er dog forståelse for, at krav om energimærkning ikke gælder ved konvertering til varmepumpe.



**Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet skal indledningsvist understrege at der ved administrationen af bygningspuljens tilskudsordning alene anvendes relevante registreringer fra gennemgangen af bygningen og dens installationer. Dermed anvendes energimærket eller besparelsesforslagene ikke. Tilskud gennem Bygningspuljens tilskudsordning er således ikke baseret på forslag til tiltag i bygningens energimærkning. Det er dermed irrelevant for ansøgning om tilskud, at evt. forslag til energiforbedringer i energimærket er forældet, eller hvorvidt det tiltag, man ønsker at gennemføre, er nævnt i energimærkningen. Skæringsdatoen, den 1. oktober 2012, er sat, da energimærker udført efter denne dato vurderes at have en tilstrækkelig strukturel datakvalitet til at danne grundlag for en ansøgning. Det er dermed ikke energimærkets alder eller forbedringsforslag, men datakvaliteten af bygningsregistreringerne, der er afgørende for, om det kan danne et tilstrækkeligt ansøgningsgrundlag.*

*Ministeriet kvitterer endvidere for opfordringerne til at anvende BedreBolig-planer, som alternativ til energimærkningen. Bemærkningerne vil blive taget med i de videre overvejelser om løbende revidering af bygningspuljen. Det bemærkes hertil, at bygningspuljen anvender bygningsregistreringerne fra energimærkningen. Ved udarbejdelse af BedreBolig-planer foretages der en kortlægning af en bygnings energibesparelses- og renoveringsmuligheder ud fra bygningsejers behov eller ønsker, men der er ikke krav om bygningsgennemgang og registrering af hele bygningen som ved energimærkning af bygninger.*

*Med hensyn til Dansk Håndværks høringssvar, hvor der foreslås en bagatelgrænse for brug af energimærkning, gør ministeriet opmærksom på, at der dels er en minimumsgrænse, der betyder, at ansøger skal søge om min. 5.000 kr. i tilskud til energiforbedringsprojektet, hvilket udelukker meget små projekter, hvor der er ubalance mellem udgiften til energimærkning og det tilskud man vil kunne modtage. Herudover er der mulighed for at få et tilskud til udarbejdelse af en energimærkning, hvis der ansøges om et samlet tilskud på mindre end 20.000 kr., hvor det vurderes at udgiften til energimærkning udgør en betydelig andel.*

*Med hensyn til de ændrede dokumentationskrav ved ansøgning om tilskud til konvertering til varmepumpe, bemærker ministeriet, at de navnlig er begrundet i den justerede model for tildeling og udmåling af tilskud. I den justerede model vil der være et fast tilskud for konvertering til varmepumper, hvorfor det ikke længere er en forudsætning at kende husets tidligere energiforbrug beregnet på baggrund af energimærkningen. Da energimærkningen ikke længere er nødvendigt som dokumentation ved konverteringer, vil kravet herom også bortfalde. Herudover vil det lette adgangen til at søge om tilskud til konvertering, hvilket fremmer den grønne omstilling.*



## 5 Udmåling af tilskud

### 5.1 Tilskud til energiforbedringsprojektet

Norlys, OK og Rådet for Grøn Omstilling finder den nye model for udmåling af tilskud positiv og kvitterer for, at den er mere gennemskuelig, at det er nemmere at beregne tilskuddets størrelse, samt at støttesatserne som udgangspunkt er forholdsvist højere. ROCKWOOL og SYNERGI finder det også hensigtsmæssigt, at tilskudssatserne inden for enkelte tiltag er vægtet, således at større energibesparelser giver en højere tilskudssats.

KNN Energirådgivning og TEKNIQ Arbejdsgiverne spørger ind til, om tilskuddet er et fast beløb. Varmepumpeindustrien finder ligeledes, at tilskudsgrundlaget ikke fremgår tilstrækkeligt tydeligt. Der er bl.a. en bekymring for, at der ikke tages hensyn til aktuelle installationsomkostninger, med negative afledte effekter som følge af, at ansøgerne vil vælge de billigere løsninger. Det foreslås, at branchen får indsigt i beregningen af de estimerede markedspriser og at der gennemføres en proces for endelig fastsættelse af de estimerede markedspriser i samråd med branchen. TEKNIQ Arbejdsgiverne finder på samme måde, at der ikke har været gennemsigthed omkring markedsundersøgelsen og bemærker, at den estimerede markedspris for konvertering til vandbårent rumvarmeanlæg, er undervurderet. Endvidere bemærkes, at der i bilag 1 bør præciseres, hvad de anførte kvadratmeter henviser til.

Rådet for Grøn Omstilling bemærker, at tilskuddet til varmepumper er for stort og at omstillingen vil kunne gennemføres langt billigere, hvis den planlægges i sammenhæng med udfasningen af naturgasnettene, udvidelse af fjernvarmenettene og omlægningen af fjernvarmen til varmepumper mv

Københavns Erhvervsakademi (KEA) spørger ind til, hvordan det sikres, at markedsprisen for varmepumper ikke stiger pga. øget efterspørgsel. Og DI Byg og DI Dansk Byggeri opfordrer til, at tilskudssatserne holdes på samme niveau gennem hele tilskudsordningens varighed, for at skabe klare rammebetingelser for bygningsejere og branchens aktører.

DGC anbefaler, at de estimerede markedspriser udgår af bekendtgørelsens bilag, da disse priser er dynamiske og afhænger af f.eks. produktionsomkostninger og råvarepriser og risikerer at føre til, at prisen vil blive fastlåst/fastholdt på nævnte niveauer.

KNN Energirådgivning spørger konkret ind til bilaget med tilskudssatser og om det forstås som kr. xxxx for de første f.eks. 200 m<sup>2</sup> + kr. xxxx for rest m<sup>2</sup> eller en sats for m<sup>2</sup> under og en anden sats total for hele renoveringen for m<sup>2</sup> over. Der



spørges også konkret ind til tilskudssatser vedr. vinduer, om det er korrekt, at Energiklasse 2 er bedre end Energiklasse 1, samt at det præciseres, hvilke energikrav, der gælder for vinduerne i mærkningsklasse A, B og C efter den frivillige danske mærkningsordning for vinduer indført af Energistyrelsen og Vinduesindustrien

Dansk Fjernvarme spørger ind til bestemmelsen i § 26, stk. 3 om nedskrivning for at undgå overkompensation og om det vil kunne føre til, at tilskuddet i sidste ende er bestemt af udgifterne forbundet med gennemførelse af energiforbedringstiltaget og hvordan det spiller sammen med krav om additionalitet.

**Ministeriets bemærkninger:**

*Klima, Energi – og Forsyningsministeriet kvitterer for de positive bemærkninger og tilkendegivelser. Det kan oplyses, at tilskudssatserne fastsat i bekendtgørelsens bilag er faste værdier pr. m<sup>2</sup> eller m, som der søges tilskud til. Tilskudsudmålingen afhænger ikke af ansøgers afholdte udgifter til energiltag. Ydermere kan det oplyses, at de estimerede markedspriser er udarbejdet af eksterne konsulenter. BUILD Aalborg Universitet har vurderet markedspriserne for tiltag vedr. klimaskærmen og Teknologisk Institut har vurderet markedspriserne for tiltag vedr. installationer. Energistyrelsen har fastsat tilskud på basis af disse markedspriser.*

*De estimerede markedspriser vil blive taget op til revurdering med et halvt til et helt års mellemrum mhp at tilpasning til efter rådende markedsdynamik.*

*Ministeriet har noteret sig branchens ønske om mere indblik i markedspriserne samt inddragelse omkring udarbejdelse af disse og der vil fremadrettet lægges op til en proces, hvor berørte parter inddrages i højere grad.*

*Ministeriet kan endvidere uddybende forklare, at tilskudssatserne som fremgår af bilaget skal forstås på følgende måde: Tages der udgangspunkt i tilskudssatserne for momsregistrerede virksomheder til udvendig isolering af massiv ydervæg vil der for de første 200 m<sup>2</sup> ydes en tilskudssats på 500 kr./m<sup>2</sup> og for de følgende m<sup>2</sup> – altså udover de første 200 m<sup>2</sup> – ydes et tilskud på 400 kr./m<sup>2</sup>. Derudover oplyses det, at vinduer kategoriseret i energiklasse 2 iht. bekendtgørelsens bilag har en bedre energimæssig standard end energiklasse 1. Skalaen fra den danske frivillige mærkningsordning for vinduer anvendes ikke i denne forbindelse.*

*Ministeriet bemærker derudover, at det i bekendtgørelsen er uddybet, hvilket arealer, der henvises til under tilskudssatserne.*

*Med hensyn til bestemmelse om overkompensation bemærkes, at den har til formål, at tage højde for situationer, hvor prisen afviger markant fra de estimerede*



markedspriser, således at der ikke vil kunne ydes tilskud, der vil udgøre overkompensation ift. de faktiske omkostninger ansøger har haft til gennemførelse af energiforbedringsprojektet.

## 5.2 Tilskud til energimærkning af bygningen

Dansk Energi finder det positivt, at der ydes tilskud til energimærkning således, at andelen af energimærkede bygninger i Danmark øges. ProjectZero finder ligeledes det positivt, at energimærkningen nu får større fokus i renoveringsprocessen. Der indstilles dog til en mere logisk og motiverende kobling mellem de nævnte tilskud og beregningsgrundlaget, således at tilskud til energimærkning enten baseres på størrelsen af boligen eller gives som et fast beløb på f.eks. 2.500 kr.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Ministeriet kvitterer for de positive tilkendegivelser omkring brug af energimærkningen. Ministeriet bemærker, at tilskud til energimærkning er blevet mere forsimplet ift. den tidligere bekendtgørelse over bygningspuljen. Den valgte model, hvor tilskuddet til energimærkningen justeres efter størrelsen på tilskuddet til selve energiforbedringstiltaget er udarbejdet således, at så mange midler som muligt går til gennemførelsen af selve energiforbedringsprojektet, som er hovedformålet med bygningspuljen.*

## 6 Øvrige bemærkninger vedr. bekendtgørelsesudkastet

Dansk Fjernvarme og KNN Energirådgivning efterspørger mere præcise dokumentationskrav til ansøgning om tilskud om tilsagn, da de kan være svære at forstå, herunder for ansøger.

BL finder det u hensigtsmæssigt, hvis støtte fra Landsbyggefonden eller den lokale dispositionsfond forhindrer, at der vil kunne ydes støtte til almene boliger som følge af betingelsen om, at der til energiforbedringsprojektets gennemførelse ikke må være ydet eller ydes støtte efter anden lovgivning. Dansk Energi og Intelligent Energi spørger ind til, om det er muligt at ansøge om tilskud gennem boligjob-ordningen til eks. afledte opgaver såsom følgeomkostninger ved skrotning af oliefyr mv., hvis der er givet tilskud efter bygningspuljens tilskudsordning.

Dansk Fjernvarme bemærker at benævnelse af energispareordningen i bekendtgørelsesudkastet bør ændres til Energiselskabernes Energispareindsats, og at bestemmelsen undrer, da den synes at kunne føre til, at ny ejer efter overdragelsen vil kunne ansøge om tilskud til f.eks. nye vinduer med kun en anelse bedre energiklasse, dog ikke hvis støtte er givet under Energiselskabernes Energispareindsats. Endvidere anbefales, at begrebet "afsluttet", i bestemmelsen om fremsendelse af



ansøgning om udbetaling, præciseres nærmere. Herudover bemærkes, at der ønskes en definition af, de "særligt bemyndigede", der uden retskendelse kan få adgang til regnskaber m.v., samt en præcisering af tidsperioden for, hvor længe tilsagnshaver er forpligtet til på anmodning om at afgive oplysninger af relevans for tilskudssagen og er forpligtet til at oplyse om forhold, der kan have indvirkning på tilsagn om tilskud eller udbetaling af tilskud m.v. Desuden spørges der ind til henvisningen i bekendtgørelsesudkastets § 33, stk. 2 til lovens § 9, stk. 3, da sammenhængen forekommer uklar.

EjendomDanmark bemærker med hensyn til betingelsen om, at private udlejnings-ejendomme skal fratække tilskuddet fra i den forbedringsudgift, hvoraf udlejer beregner en eventuel lejeforhøjelse, samt orientering af lejere, at bestemmelsen bør udgå eller forsimples. Dette mhp. at skabe tilskyndelse til grønne investeringer. EjendomDanmark anbefaler endvidere, at "tilsagnsmodellen" erstattes af en model, der kombinerer tro og lov erklæringer med målrettet stikprøvekontrol. Desuden bemærkes, at fristen på 14 dage i bestemmelsen om tilbagebetaling af uberettiget udbetalt tilskud er for kort og bør sætte op til 30 dage.

EnergiKøb og KNN Energirådgivning spørger ind til, om der med bekendtgørelsen er taget højde for, at ansøgerne benytter en rådgiver til at indsende ansøgninger på ansøgers vegne, herunder om bestemmelsen om undtagelse for elektronisk indsendelse af ansøgningen vil kunne benyttes i den forbindelse. Det vurderes, at mange bygningssejere vil kunne få brug for assistance til at udfylde ansøgning, og ønsker den tryghed det vil kunne give at lade en rådgiver stå for ansøgningen mod et honorar.

OK spørger ind til, om ansøgningsfristen kan være til hinder for, at der efter 1. december i et givent år vil kunne ansøges om tilskud gældende for året efter.

KL og TEKNIQ Arbejdsgiverne indstiller til, at der også prioriteres en indsats målrettet konvertering af opvarmningsform i sommerhuse, da mange sommerhuse opvarmes med f.eks. oliefyr.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for opfordringerne til ændring og justering af bekendtgørelsesudkastet.*

*Med hensyn til præcisering af dokumentationskrav ved ansøgning om tilsagn om tilskud bemærkes, at dette vil imødekommes bl.a. ved, at der bliver udarbejdet en vejledning til bekendtgørelsen, hvor uddybende information og forklarende eksempler vil fremgå. Endvidere imødekommes det langt hen ad vejen ved, at ansøgning, som vil foregå ved en digital ansøgningsportal, tilrettelægges med fokus på høj*



*brugervenlighed, herunder ved automatisk indhentning af oplysninger fra offentligt tilgængelige registre.*

*Endvidere bemærkes, at betingelsen om, at der ikke kan ydes tilskud, hvis der til det samme projekt er ydet eller ydes støtte efter anden lovgivning, udelukker, at al form for støtte efter anden lovgivning vil kunne kombineres med tilskud fra bygningspuljens tilskudsordning, herunder støtte fra Landsbyggefonden og fradrag efter boligJob-ordningen i det omfang, det samme energiforbedringsprojekt støttes, herunder de samme energiforbedringstiltag. Den nærmere forståelse af bestemmelsen vil blive uddybet i en vejledning til bekendtgørelsen, herunder hvad der forstås ved "det samme energiforbedringsprojektet". Skrotning af oliefyr er f.eks. ikke omfattet af et energiforbedringstiltag i tilskudsordnings forstand.*

*Ligeledes vil der i vejledningen uddybes, at der ved "projektets afslutning" forstås det tidspunkt, når det ansøgte tiltag er gennemført, som beskrevet i tilsagnet og faktura er modtaget, samt hvad der forstås ved, "særligt bemyndigede", der uden retskendelse kan få adgang til regnskaber m.v., tidsperioden for, hvor længe tilsagnshaver er forpligtet til på anmodning at afgive oplysninger af relevans for tilskudssagen og til at oplyse om forhold, der kan have indvirkning på tilsagn om tilskud eller udbetaling af tilskud m.v. og andre henvisninger til krav, der følger af lov om fremme af besparelser i energiforbruget.*

*Ift. betingelsen om støtte modtaget under Energiselskabernes Energispareindsats vil der i den endelige bekendtgørelse præciseres, at det omhandler støtte til det samme energiforbedringsprojekt, dvs. ikke støtte til f.eks. tidligere gennemførte projekter. Ligeledes vil den endelige bekendtgørelse præciseres, således at ansøgningsfristen udgår, da den er at betragte som en administrativ regel, og det uanset gælder, at tilsagn om tilskud forudsætter, at der i det år tilsagn gives er afsat midler hertil på finansloven.*

*Med hensyn til ordningens tilrettelæggelse efter en "tilsagnsmodel", bemærkes, at tilsagnsmodellen er den generelt anbefalede, herunder med hensyn til kontrol med projekternes gennemførelse, samt at der hensyn til fristen på 14 dage for tilbagebetaling af uberettiget udbetalt tilskud, er tale om en almindelig frist ift. tilbagebetaling, herunder mhp. at sikre overholdelse af statsstøttereglerne.*

*Ministeriet kan endvidere bemærke med hensyn til betingelsen om, at private udlejningsejendomme skal fratække tilskuddet fra den forbedringsudgift, hvoraf udlejer beregner en eventuel lejeforhøjelse, samt orientering af lejere, at den er indsat med henblik på at modvirke, at tilskuddet vil bidrage til høje lejestigninger.*

*Med hensyn til ansøgernes mulighed for at anvende en rådgiver ifm. ansøgningen til ordningen bemærkes, at der tages højde herfor ved, at ansøger kan benytte en rådgiver til at ansøge digitalt, i og med ansøger både kan invitere en rådgiver til at*





*tilgå den digitale ansøgning eller ved at rådgiver opretter den digitale ansøgning på vegne af ansøger ved fuldmagt. Undtagelsen fra at indsende ansøgning digitalt har et andet formål, nemlig at give ansøgere, der ikke har mulighed for at indsende ansøgningen digitalt adgang til at indsende ansøgningen på anden vis.*

*Endelig kan ministeriet bemærke, med hensyn til ordningens afgrænsning ift. sommerhuse, at der ift. sommerhuse/fritidshuse gælder andre forhold herunder at et energiforbedringstiltag (herunder konvertering) som udgangspunkt vil føre til en væsentlig mindre energibesparelse, idet de sammenlignet med helårsbeboelse i væsentlig mindre omfang bliver opvarmet og brugt til beboelse - specielt om vinteren.*

## 7 Øvrige bemærkninger

Der er i høringssvarene endvidere fremsat en del øvrige bemærkninger, hvor SYNERGI bl.a. bemærker, at det er vigtigt, at der igangsættes en omfattende informationskampagne, så ordningen bliver kendt. EjendomDanmark anbefaler, at der gennemføres en kritisk evaluering af indsatsen med fokus administration for virksomheder og tilskudsmyndigheders, samt at det oprettes en "one-stop-shop", der skal samle og yde rådgivning om de forskellige tilskudsordninger. Og KL bemærker, at der bør pålægges tilskudsmodtagere et ansvar for at indberette ændringer i boligens varmforsyning til den offentlige ejendomsdatamyndighed omgående, efter energiforbedringstiltaget er gennemført.

ProjectZero bemærker endvidere, at der for at sikre boligejerne tryggere løsninger bør fastsættes supplerende krav om årlig efteruddannelse af svende, der arbejder med energirenovering og tilskud – på tværs af alle fag. Det kunne f.eks. være et BR18-kursus eller kommunikation, som kan bidrage til en styrket rådgivning og effektivitet i byggebranchen.

KNN Energirådgivning, OK og SYNERGI, spørger ind til den forventede sagsbehandlingstid, og det bemærker, at det er vigtigt, at den ikke er for lang.

### **Ministeriets bemærkninger:**

*Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet kvitterer for opfordringerne til udviklingen af bygningspuljens tilskudsordning og øvrige bemærkninger.*

*Dertil kan ministeriet bemærke, at det på nuværende tidspunkt ikke er muligt at sætte en tidsfrist på sagsbehandlingen. Dog er det en prioritet for Energistyrelsen at holde sagsbehandlingstiden så kort som muligt. Hvis den indsendte ansøgning er fyldestgørende og der ikke mangler information til brug for behandling af ansøgningen forventes sagsbehandlingstiden ikke at være uhensigtsmæssig for ansøger.*



*Sagsbehandlingstiden kan dog variere afhængig af ansøgningens omfang, samt antallet af modtagne ansøgninger per dag.*

## 8 Ændringer som høringsvarene har givet anledning til

Der er foretaget følgende ændringer og præciseringer i bekendtgørelsesudkastet, navnlig på baggrund af høringen over bekendtgørelsesudkastet:

### Bekendtgørelsens indledning:

Der tilføjes en hjemmelshenvisning med henblik på at sikre hjemmel til gennemførelse af forpligtelser iht. EU-retten inden for bekendtgørelsens område.

### Kapitel 1 om anvendelsesområde og definitioner:

Tilføjelse af nye definitioner i § 3 mhp. at tydeliggøre og præcisere begreber anvendt i relation til de støtteberettigede energiforbedringstiltag:

- $NE_{ref}$  er udgået og erstattet af  $E_{ref, facadevinduer}$ , jf. nr. 2.
- $E_{ref}$  er ændret til  $E_{ref, ovenlys}$ , jf. nr. 3.
- Enheden  $F_r$  (Form faktor) og definition heraf er indsat, jf. nr. 6.
- Definition af  $g_w$  er rykket til bilaget.
- Enheden  $LT_g$  (Lystransmittans) samt definition af denne er indsat, jf. nr. 9.
- $U_w$  er defineret efter andre standarder i DS/EN ISO 10077-1:2017 og 2:2017, jf. nr. 14.

Præcisering af tilskudsberettigede energiforbedringstiltag, jf. § 4:

- Udvendig isolering af ydervæg for massiv ydervæg og let ydervæg afgrænses fra kælderydervæg, jf. stk. 1, nr. 1, litra a.
- Formuleringen "dør med glasandel med 70 pct. er præciseret til "dørhøjt vindue", og tydeliggjort, at det omfatter terrassedøre, skydedøre, foldedøre o.l., jf. stk. 1, nr. 1, litra f.
- Varmepumpeinstallationer er præciseret, således at det fremgår, at der kan ydes tilskud til varmepumpeinstallation generelt uanset størrelse, jf. stk. 2.

### Kapitel 2 om ansøgning om tilsagn om tilskud

- Ansøgningsfristen i bekendtgørelsesudkastets § 6, stk. 4 er udgået, da den er at betragte som en administrativ regel, og det uanset gælder, at tilsagn om tilskud forudsætter, at der i det år tilsagn gives er afsat midler hertil på finansloven.

### Kapitel 3 om afgørelse om tilsagn om tilskud

- Bekendtgørelsesudkastets § 9, stk. 3, 2. pkt. om behandling af ansøgninger indsendt det foregående år, er udgået, da den er at betragte som en administrativ regel, og det uanset gælder, at tilsagn om tilskud forudsætter, at der i det år tilsagn gives er afsat midler hertil på finansloven.



- Betingelsen om, at der ikke må have været modtaget tilskud gennem tilskudsordningen tidligere, jf. § 10, stk. 4, justeres, da det allerede følger af tilskyndelsesbetingelsen i § 4, stk. 2, at der ikke vil kunne ydes tilskud til gennemførte energiforbedringsprojekter. Hermed præciseres også, at der også vil kunne ydes tilskud til den samme bygningsdel flere gange, hvis den renoveres i etaper.
- Betingelsen om, at der ikke tidligere må have været modtaget støtte gennem energispareordningen er præciseret til, at Energiselskabernes Energispareindsats og at der er tale om støtte til det samme energiforbedringsprojekt, jf. § 10, stk. 5.
- I betingelser særlig rettet mod energiforbedringstiltag vedr. bygningens klimaskærm, jf. § 12:
  - Præciseres, at der skal isoleres ned til minimum 600 mm under terræn dog aldrig dybere end til soklens underkant, jf. stk. 4.
  - Indsættes nye kriterier for udskiftning af vinduer, således at følgende ordlyd nu fremgår: "Ved udskiftning af facadevinduer eller dørhøjt vindue, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, litra e og f, skal nyt facadevindue eller dørhøjt vindue overholde følgende krav:  $E_{ref}$ , facadevindue skal være minimum 6 kWh/m<sup>2</sup>/år,  $F_f$  være minimum 0,74,  $LT_g$  være minimum 0,70 og  $U_w$  være maksimum 0,84 W/m<sup>2</sup> K. Hvis det dørhøje vindue er registreret som en "dør" i energimærkningens data skal glasandelen være min. 70%", jf. stk. 5.
  - Ændres  $E_{ref}$  til " $E_{ref,ovenlys}$ ", jf. stk. 6, se også ny definition.
  - Udgår krav om hård lavemissionsbelægning, jf. stk. 7:
  - Indsættes krav om, at energiforbedringstiltaget skal erhverves ved køb, jf. stk. 8.
- I betingelsen, der er særlig rettet mod energiforbedringstiltag vedr. bygningens forsyning, jf. § 13:
  - Tilføjes, at adgang til konvertering fra fjernvarmeforsyning, hvis forsyningen af bygningen er besluttet nedlagt og bygningen dermed ikke længere er beliggende i et område udlagt til fjernvarme.
  - Præciseres, at det varme brugsvand skal opvarmes i en varmtvandsbeholder og at denne kan være fritstående eller integreret ved varmepumpe. Yderligere er det præciseret, at varmepumpen udelukkende skal være eldrevet, samt at pakkemærke ikke kan anvendes for at dokumentere en energimærkning på A++ eller A+++ , jf. stk. 3.
  - Indsættes krav om, at energiforbedringstiltaget skal erhverves ved køb, jf. stk. 4.
  - Præciseres, at installation af *små, individuelle varmepumpeanlæg* skal udføres og faktureres af en VE-montør- eller installatørvirksomhed. Endvidere indsættes en præcisering om, at certificeringer eller godkendelser af installatør af små individuelle varmepumpeanlæg, givet i et andet EU-land, et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med



herom, som er givet efter regler, der gennemfører artikel 14, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/28/EF af 23. april 2009 om fremme af anvendelse af energi fra vedvarende energikilder, anerkendes på lige fod med godkendelser som VE-montørvirksomheder eller VE-installatørvirksomheder givet efter bekendtgørelse om en godkendelsesordning for virksomheder der monterer små vedvarende energianlæg. Derudover udskydes kravet for varmepumpeanlæg, som installeres inden 1. april 2021, jf. stk. 5.

- I betingelsen, der er særlig rettet mod energiforbedringstiltag vedr. bygningens drift, jf. § 14:
  - Udvides tygningstype, således at BBR kode 190 også er omfattet, og det præciseres, at genvunden varme fra afkastluften skal anvendes til både rumvarme og varmt brugsvand, jf. stk. 2.
  - Der indsættes krav om, at energiforbedringstiltaget skal erhverves ved køb, jf. stk. 4.
- I Bestemmelsen, som omhandler tilskudsudmåling til energiforbedringsprojektet, jf. § 16:
  - Præciseres, at markedspriserne er estimerede markedspriser, jf. stk. 1.
  - Indsættes et nyt stykke, hvoraf det fremgår, at tilskud til gennemførelse af energiforbedringstiltag vedr. bygningens forsyning omfattende konvertering til varmepumpe, jf. § 4, stk. 1, nr. 2, ydes med ét tilskud pr. adresse. Tilskudssatsen afhænger af det samlede enhedsareal til beboelse, som registreret i BBR, jf. bilag 1, 2. afsnit.
  - Præciseret at det er det *samlede* støttebeløb, som skal overstige 5.000 kr., jf. stk. 4 (bekendtgørelsesudkastets stk. 3).

#### Kapitel 4 om udbetaling af tilskud

- Det er præciseret, at projektregnskabet skal påtegnes af en godkendt revisor, § 23, stk. 4.

#### Bilag 1

##### *Generelt*

- Der er tilføjet tilskudssatser, som momsregistrerede virksomheder mv. skal anvende og det er præciseret, at de øvrige tilskudssatser er for ikke- momsregistrerede virksomheder m.v.

##### *Indledning*

- Der er tilføjet en forklaring om, at markedspriserne er inkl. moms samt arbejds løn og udgifter til materialer, der er direkte forbundet med gennemførelsen af energiforbedringstiltaget.



- Der er tilføjet en forklaring om, at tilskudssatser for ikke-momsregistrerede virksomheder m.v. er baseret på markedspriser *med* moms.
- Der er tilføjet en forklaring om at tilskudssatser for momsregistrerede virksomheder m.v. er baseret på markedspriser *uden* moms.

#### Afsnit 1

- Det er præciseret, at de anførte tilskudssatser er tilskud pr. m<sup>2</sup> klimaskærm, som der ansøges om tilskud til, baseret på energimærkningens data.
- Under tilskud til facadevinduer og yderdøre er "yderdøre" ændret til "dørhøjt vindue." Endvidere udgår  $NE_{ref}$  som basis for tilskud og erstattes af krav til  $U_w$ . Ydermere er der tilføjet en beregningsformel for  $E_{ref, facadevindue}$  samt udredning af solvarmetransmittansen,  $g_w$ .
- Under tilskud til ovenlys er der tilføjet en beregningsformel for  $E_{ref, ovenlys}$  samt udredning af solvarmetransmittansen,  $g_w$ .

#### Afsnit 2

- Det er præciseret, at de anførte tilskudssatser er baseret på ansøgers enhedsareal til beboelse som registreret i BBR

#### Afsnit 3

- Det er præciseret, at de anførte tilskudssatser er tilskud pr. m<sup>2</sup> ventileret eller opvarmet areal, som der ansøges tilskud til, baseret på energimærkningens data.
- Bygninger med BBR kode 190 er tilføjet

Herudover er der indsat rent sproglige ændringer og konsekvensrettelser.